

RECERCAT.

Jornada de cultura i recerca local dels territoris de parla catalana

M. Carme Jiménez i
Fernández

Els dies 9, 10 i 11 de maig del 2014 se celebrava a Barcelona la desena edició del Recercat. Jornada de Cultura i Recerca Local dels Territoris de Parla Catalana. Es tracta d'una diada que té com a objectius, d'una banda, projectar la ingent activitat de recerca i difusió cultural individual i col·lectiva dels centres d'estudis de recerca local i comarcal més enllà del seu entorn més proper, i compartir les seves activitats, projectes i publicacions amb el conjunt de la societat; de l'altra, en clau interna, pretén ser la trobada anual de les persones que integren les entitats per a establir coneixences, intercanviar idees i projectes, i promoure debats. El Recercat es considera actualment la gran festa anual dels centres d'estudis.

El Recercat és organitzat per l'Institut Ramon Muntaner (IRMU) amb la col·laboració d'altres institucions i organismes com la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l'ajuntament del municipi que acull l'activitat i els centres d'estudis de referència en aquella població o comarca.

L'Institut Ramon Muntaner és la fundació creada per a donar suport als centres i instituts d'estudis de recerca local i comarcal dels territoris de parla catalana. Fou constituït l'any 2003 a Móra la Nova, on té la seu social, com a resultat d'un acord de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana (CCEPC), entitat fede-

rativa actualment formada per cent vint-i-cinc entitats, organismes que n'integren el patronat de manera paritària; és, doncs, un exemple reeixit de treball conjunt entre l'Administració i la societat civil.

L'IRMU es defineix com una eina al servei dels centres d'estudis i el seu objectiu principal és donar resposta a les necessitats d'aquestes entitats, actualment més de tres-centes. Per a més informació, podeu consultar el web www.irmu.cat.

La creació de l'Institut suposà un abans i un després en la relació d'aquest col·lectiu amb d'altres àmbits de la recerca i la cultura, ja que reforçà l'estructura de la CCEPC i s'aconseguí posar en marxa tota una sèrie de projectes per a superar reivindicacions tradicionals: per exemple, una major visibilitat de les entitats, de les seves activitats, de les seves publicacions i de les seves iniciatives. Un dels projectes que sense dubte ha contribuït a aquesta projecció ha estat el Recercat.

Poc després de la constitució de l'Institut Ramon Muntaner es veié la necessitat de crear una jornada que tingués com a objectius principals la comunicació, l'intercanvi i la posada en valor de la tasca cultural realitzada per aquestes entitats. Així nasqué el Recercat, com una activitat de projecció social i cultural oberta a tots els públics i, en clau interna, com a trobada anual dels centres d'estudis.

La creació de la distinció Capital de la Cultura Catalana l'any 2004 contribuï a la seva posada en marxa, ja que oferia la possibilitat d'emmarcar l'activitat en el context d'una població que durant un any fa un sobre-

esforç per projectar la seva activitat cultural i el seu patrimoni, i acull propostes culturals. Així mateix, facilitava la itinerància del Recercat.

La primera edició del Recercat tingué lloc a Esparreguera el maig del 2005. Posteriorment s'ha celebrat a Amposta (2006), Lleida (2007), Perpinyà (2008), Figueres (2009), Badalona (2010), Escaldes-Engordany (2011), Tarragona (2012), Ripoll (2013) i, finalment, Barcelona.

Com en tot projecte, es partí d'una sèrie d'idees i d'una estructura que s'ha anat adaptant amb el temps sobre la base de les experiències dels diferents anys i de la idiosincràsia del territori on es duu a terme. El que es tingué molt clar, i que s'ha anat mantenint, és que, tot i tenir una estructura base de la jornada, cada any es té el suport de les entitats de la població o de la comarca i l'ajuntament local per a definir les dates i els continguts del programa d'activitats. El protagonisme en cada edició és per als centres d'estudis del territori que l'acull, que actuen com a amfitrions i que veuen la seva imatge reforçada respecte del seu entorn com a part d'un col·lectiu. Fou precisament en el si de la comissió creada per a organitzar la primera edició a Esparreguera l'any 2005 que es decidí el nom de l'activitat i el seu logotip.

L'estructura bàsica gira entorn dels eixos següents: una fira, una mostra d'exposicions, espais de debat i uns premis de reconeixement. Inicialment, l'activitat es concentrava en un sol dia i és a partir de Figueres que ocupa dos o tres dies.

La fira és un dels espais principals, ja que ens permet mostrar els projectes

i publicacions realitzats pels centres d'estudis tot fent visible la important aportació a la cultura catalana que els centres i instituts d'estudis locals i comarcals fan amb la seva activitat. La fira ha passat per diferents formats, com exposarem a continuació. Inicialment, a Esparreguera, Amposta i Lleida cada centre d'estudis disposava d'un estand propi que nodria amb els seus projectes. El primer any hi participaren una trentena de centres, el segon s'incrementà el nombre d'estands i el tercer, a Lleida, ja se superava la seixantena d'estands.

Aquests primers anys foren fonamentals per a posar en marxa la idea i per a establir algunes de les pautes que amb el temps s'han evidenciat com a importants. Per exemple, es pogué observar que era bàsic que la fira estigués ubicada en un espai molt cèntric i de referència per a la població local per tal de garantir-hi l'assistència i la participació dels ciutadans. Un altre aspecte que es constatà és la importància de concentrar els diferents espais de la diada en espais pròxims per tal de facilitar el desplaçament dels assistents.

El creixement exponencial de la participació de les entitats i, per tant, del nombre d'estands, portà a replantejar-ne el format, per la qual cosa es decidí que la fira s'organitzaria per àmbits territorials i que cada àmbit acolliria les entitats de cada territori que hi volgués participar. Això comportà més canvis, ja que des de l'edició de Perpinyà no són els centres els que dissenyen els estands sinó que aporten el material a l'IRMU i des d'allà es distribueix i es prepara perquè tot estigui a punt en el mo-

ment de la inauguració. Però si bé a Perpinyà els estands estaven distribuïts a la plaça del Castellet, a partir de Figueres, l'any 2009, els centres es concentren dins d'un envelat que permet una visió més bona de conjunt i una distribució millor dels espais. Aquest canvi fou un encert, atès que facilita la comprensió del missatge que es vol transmetre amb la fira i també la visita de la població local. Només en dues ocasions s'ha trencat amb aquesta proposta: a Tarragona, on els estands se situaren dins del Palau Firal i de Congressos, fet que en reduí l'assistència de població local, i a Barcelona, on es varià el format dels estands i s'ubicà a l'Arts Santa Mònica, fet que, en aquella ocasió, fou tot un encert ja que resultà ser un molt bon marc per a l'activitat.

La mostra d'exposicions té com a objectiu difondre projectes produïts o vinculats a recerques realitzades des de o amb la col·laboració dels centres d'estudis. Són moltes les exposicions que hi han passat al llarg d'aquests anys, una trentena en total. Alguns exemples són «La Setmana Tràgica als barris de Barcelona», «Preludi de l'última batalla: les Brigades Internacionals al Priorat, 1938» o «Artur Bladé i Desumvila: escriptor de l'Ebre català».

Els espais de debat es concreten en presentacions, conferències o taules rodones que són pensades per a obrir diàlegs sobre del patrimoni, la gestió cultural o determinats àmbits de la recerca històrica. Hem tingut investigadors procedents dels mateixos centres d'estudis, de l'àmbit universitari, de l'Administració, d'empreses de gestió cultural, etc.. Alguns exemples

de les activitats que s'han realitzat en aquests anys duien per títol: «El relleu dins de les entitats culturals», «L'espai local: laboratori de recerca universitària», «Jaume Vicens Vives: renovació historiogràfica i espai local, amb motiu del seu centenari».

Per últim, cal destacar els Premis Recercat de reconeixement a una entitat i a una persona, que s'han convertit amb els anys en l'acte central del Recercat. L'objectiu d'aquests premis és donar valor a la feina discreta i intensa dels centres d'estudis locals i comarcals en el seus territoris i també a la seva contribució a la cultura catalana. Com que les entitats són en realitat les persones que les integren i les que hi dediquen el seu temps i capacitats per a dotar-les de contingut, és per aquest motiu que també es creà un guardó per a reconèixer aquelles persones que, segons les pròpies entitats, han destacat per la seva contribució a la cultura des dels centres d'estudis.

Les nominacions a aquests premis parteixen de les mateixes entitats participants en el Recercat i un jurat és l'encarregat de fer-ne la selecció final. Hi ha hagut tres edicions en què s'han concedit premis *ex aequo*.

Els premis consisteixen en un diploma i una peça commemorativa, igual per a les dues categories. Així mateix, l'entitat rep una quantitat econòmica i la persona, fins al 2012, havia rebut una obra d'art d'un artista local; des d'aquest any es lliura la litografia guanyadora del premi d'obra gràfica convocat conjuntament per l'Institut Ramon Muntaner amb la Fundació Privada Mútua Catalana de Tarragona. Enguany la litografia premiada

fou realitzada per l'artista Pilar Lanau i du el títol de *Paisatge*.

Els guardonats en aquestes deu edicions han estat els següents:

2005 Esparreguera

Ramon Amigó

Associació Cultural del Matarranya

2006 Amposta

Salvador Carbó

Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta

2007 Lleida

Magí Travesset i Josep Galan

Institut d'Estudis Penedesencs

2008 Perpinyà

Josep-Sebastià Cid

Centre Cultural Català del Vallespir

2009 Figueres

Albert Compte i Josep Miquel Vidal

Centre d'Estudis Sinibald de Mas

2010 Badalona

Mercè Renom i Joan Busqueta

Grup d'Estudis Sitgetans

2011 Escaldes-Engordany

Mn. Benigne Marquès

Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca

2012 Tarragona

Josep Riba i Gabarró

Centre d'Estudis d'Altafulla

2013 Ripoll

Florenci Crivillé

Centre d'Estudis de Banyoles

2014 Barcelona

Antoni-Lluís Carrió

Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat

Quan uns premis arriben a la desena edició es pot dir que estan plena-

ment consolidats i que s'han fet un forat en el panorama dels guardons en matèria cultural que es lliuren al llarg de l'any. Enguany, per a celebrar els deu anys del Recercat, l'acte de lliurament tingué lloc al Palau de la Generalitat gràcies a les gestions realitzades des de la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals.

A més d'aquestes activitats, que són l'eix del Recercat, se n'han anat incorporant de complementàries, algunes de les quals s'han consolidat amb els anys, com per exemple la mostra d'audiovisuals o les visites guiades al patrimoni de la ciutat on es duu a terme la jornada. Aquest any 2014 s'han inaugurat dos nous espais: el Recercic, dedicat a tallers per a infants pensats des de la recerca local, i el del carnet Recercat, pensat per a difondre els avantatges que en aquests moments estan vinculats a aquest carnet de què gaudeixen els socis dels centres d'estudis.

Si fem una anàlisi general del Recercat, podem dir que s'han assolit molts dels objectius marcats en el moment de la seva creació i que la seva adaptació en funció de l'experiència i les propostes dels participants n'ha permès la continuïtat i consolidació. D'altra banda, essent crítics, ens cal treballar més el tema de la comunicació i la difusió per a arribar al màxim de gent possible, i també aconseguir una participació més gran dels socis de les entitats.

El Recercat no seria possible sense la suma de moltes complicitats i les sinergies, com es desprèn de l'article. Per aquest motiu, cal fer un agraïment a totes les persones, organismes i entitats que d'una manera o altra s'impliquen i fan possible que any rere any sigui una realitat.

Us convidem a viure l'experiència en primera persona i a compartir amb nosaltres l'onzena edició, que tindrà lloc els dies 9 i 10 de maig del 2015 a Vilafranca del Penedès.

